

DOI: 10.31548/hspedagog2021.02.073

УДК 37.035:343.91-053.6

СОЦІАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ ПРАВОПОРУШНИКІВ ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОКАРАННЯ ШЛЯХОМ НЕ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Є. Ю. ПЛІСКО, доктор педагогічних наук,
професор кафедри соціальної роботи

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

E-mail: pliskoej@ukr.net

Анотація. Стаття розкриває процес організації соціального виховання неповнолітніх правопорушників в умовах здорового соціуму, який здійснюється на підставі диференційованого підходу до особистості дитини з використанням таких напрямів соціально-педагогічної роботи як багаторівневий комплекс попереджувальних заходів протиправної поведінки та соціально-педагогічна реабілітація неповнолітнього правопорушника засудженого до покарання шляхом не позбавлення волі. Виявлено загальні методи соціально-педагогічної роботи з неповнолітніми (бесіди, листування, анкетування, аналіз документів, консультація, посередництво між громадськими організаціями, представництво інтересів дитини, обмін інформацією, спостереження, психодіагностика тощо). Акцентовано увагу на проведенні індивідуальної виховної роботи, що визначено як найпрогресивніша сучасна форма соціально-педагогічної реабілітації та соціалізації важковиховуваних дітей (делінквентів, правопорушників, злочинців та ін.). Розглянуто використання «менеджменту індивідуального випадку» як окремої моделі організації комплексної допомоги неповнолітньому правопорушнику засудженого до покарання не пов'язаного з позбавленням волі. В якості прикладу колективної роботи представлено програму соціально-педагогічної реабілітації, за якої процес відновлення особистості неповнолітнього правопорушника має комплексний, мультидисциплінарний характер й здійснюється в умовах здорового соціуму на підставі обстеження особистості дитини, умов проживання, причин її дезадаптивної та протиправної поведінки.

Ключові слова: неповнолітні правопорушники, профілактика, соціально-педагогічна реабілітація.

Актуальність. Скоєння правопорушень неповнолітніми є складною проблемою нашого суспільства. З огляду на сучасні вимоги конституційних засад організації соціально-педагогічного виправлення протиправної поведінки неповнолітніх, додержання їх прав, виконання міжнародних зобов'язань, ювенальна політика України вимагає особливого правового захисту дітей, які перебувають у конфлікті із законом. На сьогоднішній день чинна законодавча база країни в цілому приведена у відповідність до Конвенції ООН про права дитини: Мінімальних стандартних правил ООН, що стосуються відправлення

правосуддя стосовно неповнолітніх; Правил ООН, що стосуються захисту неповнолітніх, які позбавлені волі та інших загальновизнаних міжнародних актів. Верховною Радою та Урядом України прийнято низку законодавчих актів та постанов, якими значно поліпшено правове становище осіб, взятих під варту, та осіб, які відбувають кримінальне покарання, скасовані деякі види кримінальних покарань, зняті необґрунтовані обмеження в режимних вимогах, надані додаткові пільги, зокрема: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України про затвердження плану заходів щодо профілактики правопорушень серед

дітей та учнівської молоді від 3 серпня 2012 р. за № 888; Закон України від 5 лютого 2015 р. № 160-VIII „Про пробацію”; Розпорядження Кабінету Міністрів України „Про схвалення Національної стратегії реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року” від 18 грудня 2018 р. № 1027-р; Наказ „Про реалізацію пілотного проекту „Програма відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні злочину”” від 21 січня 2019 р. за № 172/5/10 та ін.

Сучасні нормативно-правові положення, що регламентують реалізацію подолання протиправної поведінки неповнолітніх, актуалізують методи соціального виховання альтернативні заходам позбавлення волі, а саме – відновлення правомірної поведінки дітей-злочинців в умовах здорового соціуму.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Злочинність серед неповнолітніх, а також причини скоєння правопорушень, їх тенденції та заходи запобігання і протидії протиправної поведінки дітей і молоді, висвітлюють в своїх працях Л. Амджадін і О. Гончарук [1], Г. Гребеньков [6], О. Караман [3], Н. Юзікова [7]. Інноваційні підходи в роботі з дітьми, які схильні до скоєння правопорушень, та дітьми, що вже скоїли злочин, запропонували свого часу В. Лютий [4], В. Моргун, К. Седих [5] та багато інших видатних науковців сучасності.

Проте, здійснений аналіз наукової літератури засвідчив, що проведені дослідження не надають цілісного уявлення про особливості та тенденції психолого-педагогічної й соціальної роботи із неповнолітніми правопорушниками в умовах здорового соціуму. Через це, аналіз й обґрунтування означеного питання набуває своєї актуальності.

Мета. Виявити та проаналізувати заходи соціально-

педагогічної роботи із неповнолітніми правопорушниками в умовах здорового соціуму.

Методи. Концептуальними засадами дослідження стали: 1) *методологічний концепт*, який поєднав взаємодію методологічних підходів (*логічний* – використано для вивчення розвитку науково-педагогічної теорії та практики соціального виховання неповнолітніх правопорушників; *культурологічний* – дав змогу визначити систему виховних цінностей; *синергетичний* – дозволив відобразити методологічний складник організації соціально-педагогічного виправлення особистості неповнолітнього правопорушника в умовах здорового соціуму); 2) *теоретичний концепт* допоміг визначити комплексну систему знань з педагогіки, соціальної роботи, психології, права, що покладено в основу дослідження поставленого питання; 3) *система методів дослідження*, яка містить: *загальнонаукові* – теоретичний аналіз, синтез, абстрагування та конкретизація (для аналізу джерел дослідження та обґрунтування його теоретико-методологічних основ); *методи конкретно-наукового характеру* – методи моделювання та порівняння (з метою з'ясування динаміки змін досліджуваного соціально-педагогічного феномену), структурний та логічний (для наукового обґрунтування структури соціального виховання неповнолітніх правопорушників; вивчення ідей, змісту, методів та форм соціального виховання неповнолітніх правопорушників в умовах здорового соціуму).

Результати. Сучасне соціальне виховання неповнолітніх правопорушників в Україні здійснюється на підставі диференційованого підходу до особистості з урахуванням її гендерно-вікових особливостей, умов

соціалізації та інших обставин, що зумовили деструктивну, зокрема злочинну, поведінку особи [7, с. 343]. Процес відновлення особистості неповнолітнього правопорушника забезпечується взаємозв'язком практичного використання соціально-педагогічного комплексу. Незважаючи на те, що законодавством передбачено кримінальну відповідальність неповнолітніх та їх покарання кримінально-правового характеру, ключовою відмінністю соціального виховання неповнолітніх правопорушників в Україні, на теперішній час, є її соціально-педагогічний складник, який включає заходи соціально-педагогічної профілактики серед дітей та підлітків, а також виправлення їх протиправної поведінки в умовах здорового соціуму.

Профілактика девіацій делінквентного характеру містить формування правової свідомості усіх неповнолітніх [6, с. 136–137]. Цим займається профілактика як організаційно-методичний комплекс соціально-економічних, адміністративно-правових, виховних, медичних та інших заходів, що запобігають саму можливість скоєння неповнолітніми правопорушень. Система профілактичних заходів має комплексний характер, позитивний результат якої досягається шляхом скоординованих та узгоджених дій різних соціальних інститутів – навчально-освітніх закладів, правоохоронних органів, органів охорони здоров'я, громадських та молодіжних організацій, сім'ї дитини із делінквентною поведінкою [5, с. 164].

Аналіз науково-педагогічної літератури говорить нам про існування трьох видів профілактики в сучасній вітчизняній практиці соціального виховання важковиховуваних дітей, дітей із проявами девіантної поведінки та дітьми-делінквентами, це: первинна профілактика, вторинна профілактика, третинна профілактика.

Первинна профілактика має такий напрям роботи: діагностика відхилень у поведінці; виявлення й раннє попередження несприятливих соціальних чинників та чинників з боку найближчого оточення. Первинна профілактика зазвичай здійснюється до скоєння неповнолітнім правопорушень.

Вторинна профілактика здійснює відбір та реалізацію диференційованого комплексу соціально-психологічних, педагогічних, юридичних, медичних та інших заходів, спрямованих на усунення виражених чинників ризику та соціально-педагогічну корекцію протиправних відхилень неповнолітнього, який має ознаки прояву асоціальної, девіантної та делінквентної поведінки (прояви агресії; неодноразові, систематичні конфлікти з однолітками, дорослими, рідними; корекційна робота із дітьми, які мають проблеми в сім'ї, та ін.).

Третинна профілактика проводиться з дітьми, які вже вчинили правопорушення та опинились серед правопорушників. Її метою є корекція поведінки неповнолітнього за допомогою соціально-педагогічних заходів реабілітації. Організація третинної профілактики здійснюється із неповнолітніми з урахуванням їхньої соціальної вразливості та помилково набутим негативним життєвим досвідом.

Комплексний підхід до організації профілактики правопорушень серед молоді означає, *по-перше*, визначення оптимальних, тісно взаємозалежних цілей і завдань ідейно-політичного, трудового, морального і правового виховання з урахуванням різних категорій молоді, особливостей та їхніх інтересів; *по-друге*, ефективне використання коштів, форм і методів виховно-профілактичного впливу з охопленням тієї частини неповнолітніх, які цього особливо потребують; *по-третє*,

організація та комплексне здійснення виховно-профілактичного процесу, оперативно вивчаючи при цьому результативність виховних і профілактичних зусиль задля коригування соціально-педагогічної профілактики в інтересах досягнення нею позитивного результату.

Первинна профілактика підліткової злочинності спрямована на правильне виховання і правову освіту, що є складовою частиною загальної системи освіти країни. Найважливішим завданням на цьому рівні організації профілактики є нормалізація психологічного розвитку та формування в дитини гармонійної її особистості. Тому первинна профілактика протиправної поведінки серед неповнолітніх включає напрями соціального виховання, що охоплюють: загальне вдосконалення життя дитини; усунення соціальних чинників, що сприяють формуванню і появі порушень поведінки; виховання соціально позитивно зорієнтованої особистості [Там само].

Профілактика дитячої та підліткової злочинності на цьому рівні проводиться в напрямках морального, правового, статевого та антиалкогольного виховання. Означені напрями базуються на вже вироблених морально-етичних настановах підлітка, що починаються в сім'ї та початкових класах школи, де дитина засвоює перші правила дисципліни й поведінки в колективі. У подальшому проводиться корегувальна (за необхідності) – вторинна профілактика із залученням до організаційно-попереджувальних заходів представників відповідних підрозділів правоохоронних органів (інспекцій у справах неповнолітніх, дитячих кімнат міліції, дитячих приймальників-розподільників та ін.) у циклі популярних лекцій з метою ознайомлення учнів з основами чинного законодавства України,

підкреслюючи необхідність неухильного дотримання законів і правил [Там само, с. 165 – 166].

Пріоритетними напрямами соціального виховання щодо запобігання скоєння правопорушень неповнолітніми на вторинному рівні профілактики є: 1) пропаганда правових знань серед підлітків групи ризику; 2) грамотна організація навчально-виховного процесу, робота над страхуванням контингенту учнів; 3) виявлення функціонально неспроможних сімей і профілактична робота з ними; 4) залучення підлітка до системи додаткової освіти, організація позаурочної та літньої зайнятості; 5) соціально-психологічна допомога підліткам групи ризику на їх прохання (за рекомендаціями педагогів, батьків) [6, с. 137].

Третинна профілактика характеризується окремим напрямом здійснення соціального виховання неповнолітнього, якого засуджено до різних форм покарань (пов'язаних і не пов'язаних з позбавленням волі) та здійснюється правоохоронними органами й установами виконання покарань у формі індивідуальних та групових виховних бесід, тренінгів, комплексних реабілітувальних програм, заходів контролю тощо. Профілактика на третинному рівні належить до повноважень служб, що в широкому значенні входять до сфери соціального виховання: служб у справах дітей; притулків для дітей; центрів соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді та їх спеціалізованих формувань; психологічних служб в установах освіти; громадських організацій, що надають соціальні послуги [4, с. 58 – 59].

Отже, для повної та більш комплексної боротьби з дитячою злочинністю здійснюються систематичні цілеспрямовані зусилля всіх державних і громадських інститутів, що є найпрогресивнішою формою соціально-педагогічної

реабілітації та соціалізації важковиховуваних дітей (делінквентів, правопорушників, злочинців та ін.). Виправлення протиправної поведінки неповнолітнього в умовах здорового соціуму є однією з відмінностей сучасної системи соціального виховання й розглядається як найефективніший варіант його реабілітації [6, с. 143 – 144]. Прикладом такої роботи є *менеджмент індивідуального випадку* як моделі організації комплексної допомоги неповнолітньому правопорушнику, якого засуджено до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, а також його батькам або особам, що виконують батьківські функції [2, с. 40].

Серед методів індивідуальної виховної роботи з неповнолітнім, використовуються бесіди (інтерв'ю), листування, анкетування, аналіз документів, консультація, посередництво між громадськими організаціями, представництво інтересів дитини, обмін інформацією, спостереження, психодіагностика тощо.

Координація дій фахівців у процесі соціального виховання неповнолітнього, засудженого до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, здійснюється на основі його психолого-педагогічної реабілітації та психологічної допомоги, що надається сім'ї дитини-правопорушника. Залучення неповнолітнього до заходів, спрямованих на формування здорового способу життя, до соціально-позитивних груп, організації дозвілля та ін. Спеціалісти ЦСССДМ здійснюють індивідуально-профілактичну роботу з попередження негативного впливу асоціальних угруповань; забезпечують захист прав неповнолітнього; педагогічну допомогу його батькам; надають неповнолітньому та його сім'ї комплекс соціальних послуг; планують

організацію відпочинку, оздоровлення, зайнятості неповнолітнього (громадські організації) та ін. [2, с. 40 – 43].

Організація корекційних заходів щодо протиправної поведінки неповнолітнього має комплексний, мультидисциплінарний характер. Поряд з індивідуальною виховною роботою, вони спрямовані також на колективне опрацювання. Підлітків, які перебувають на обліку в закладах кримінальної міліції у справах дітей, або тих, яких засуджено до покарання, не пов'язаних з позбавленням волі, направляють до Центрів допомоги молоді з метою здійснення соціально-реабілітувальних заходів щодо корекції їхньої протиправної поведінки [0, с. 192].

Відновлювальні програми складаються з таких компонентів: *інформаційного* – поєднує пізнавальний, ціннісний, розвивальний складники; надає досвід пізнавальної діяльності, під час якої засвоюються знання, уміння, навички; *комунікативного* – надає досвід міжособистісного спілкування; *рефлексивного* – розвиває в підлітків самопізнання, здатність до рефлексії та оволодіння способами самовдосконалення, морального самовизначення; формує життєву позицію як систему особистісних цінностей [5, с. 192].

Програма реабілітації неповнолітніх правопорушників та корекції їхньої протиправної поведінки (див. табл. 1) має за мету відновлення морально-духовного складника особистості дитини, її правової обізнаності, психосексуального та статевого виховання, а також розвитку емоційно-вольової сфери підлітка, здатності протистояти алкогольній, наркотичній залежності, набутті вольової скорегованості в дотриманні правових норм суспільства [Там само, с. 196].

Таблиця 1. Програма корекції противоправної поведінки неповнолітніх, які перебувають на обліку кримінальної міліції у справах неповнолітніх

з/п	Назва розділів, тем	Кіл-ть годин
	2	3
Тема 1. Феномен людини		
1.	Заняття 1. Вступ. Мої цінності та життєвий шлях людини	2
2.	Заняття 2. Цінності нашої групи (Коло)	2
3.	Заняття 3. Внутрішній світ людини. Самоусвідомлення та самопрезентація	2
4.	Заняття 4. Поведінка людини: впевнена та невпевнена	2
5.	Заняття 5. Самоповага та повага до інших	2
Тема 2. Розвиток комунікативних навичок		
1.	Заняття 6,7. Дівчата і хлопці та їхні взаємини	4
Тема 3. Конфлікт та його роль в посиленні «Я»		
1.	Заняття 8. Що означає «конфлікт»?	2
2.	Заняття 9. Способи поведінки в конфлікті: боротьба, уникнення, співпраця, пристосування	2
3.	Заняття 10. Конфлікт як можливість розвитку	2
Тема 4. Ризикова поведінка. Мій вибір у складних життєвих ситуаціях		
1.	Заняття 11. Ризики та відповідальна поведінка	2
2.	Заняття 12. Мої права та відповідальність	2
3.	Заняття 13, 14. Яку роль можуть відіграти в житті людини психоактивні речовини?	4
4.		
5.	Заняття 15. Підсумкове	2
Разом:		30 год.

Наведена програма є системоутворювальним комплексним заходом, спрямованим на виправлення противоправної поведінки неповнолітніх, до структури якої належить: обстеження умов проживання неповнолітніх, оформлення соціальної допомоги, надання соціально-педагогічних та

психологічних консультацій [Там само].

Корекційно-реабілітаційна робота здійснюється з урахуванням результатів діагностики, причин та умов кожного неповнолітнього щодо його правопорушення. Тому кожна програма корегується до кожного конкретного випадку. Проте основний напрям виправлення противоправної поведінки неповнолітнього з умовою

відмови від його перебування у виправних установах здійснюється шляхом використання соціально-педагогічних методів, прийомів, технік, тренінгових вправ з практичної психології, які передбачають суб'єкт-суб'єктні взаємини, рівноправне спілкування, самостійне мислення неповнолітнього. Головним критерієм успішності програми є самостійне формування підлітками соціально прийнятих висновків. Завдання педагога полягає у створенні ситуації, протягом якої учасники самі роблять висновки, набувають та закріплюють стратегії поведінки, які не суперечать нормам суспільства. Програма передбачає навчання соціальних навичок змінювати та регулювати власні психічні стани через гру, програвання й переживання ситуацій. Стимулює активне обговорення, осмислення й індивідуальне сприйняття інформації кожним учасником. Програма розроблена з умовою необхідності відчуття неповнолітніми позитивних наслідків своїх дій, успішності в інтелектуальному й моральному зростанні [Там само, с. 191, с. 198].

Реалізація цієї технології щодо неповнолітніх, засуджених до покарань, не пов'язаних із позбавленням волі, передбачає взаємодію фахівців різних установ: кримінально-виконавчої інспекції (КВІ), кримінальної міліції у справах неповнолітніх (КМСН), центрів соціальних служб для молоді (ЦССМ), служб у справах неповнолітніх (ССН), навчальних і медичних закладів, громадських організацій. На основі описаної технології будується система взаємодії фахівців різних установ та організацій. При цьому розподіл обов'язків та визначення виконавців кожного із завдань реабілітації визначається за місцевими умовами [2, с. 38 – 39].

Висновки і перспективи.

Проведене дослідження допомогло

з'ясувати, що процес організації соціального виховання неповнолітніх правопорушників засуджених до покарання шляхом не позбавлення волі здійснюється на підставі використання: багаторівневого комплексу соціально-педагогічної профілактики; різних методів індивідуальної виховної роботи – бесіда, анкетування, аналіз документів, консультація, спостереження, психодіагностика тощо; а також, соціально-педагогічної реабілітації особистості дитини-злочинця.

Використання профілактики правопорушень (за трьома рівнями) спрямовується на: попередження девіацій делінквентного характеру дитини, формування її правової обізнаності, надання морально-психологічної допомоги „важким” підліткам та їхнім батькам; усунення можливих ризиків скоєння правопорушення та запобігання скоєння повторного злочину неповнолітнім, якого вже притягнуто до кримінальної відповідальності.

Соціально-педагогічна реабілітація неповнолітніх правопорушників, проходить шляхом альтернативних позбавленню волі заходів педагогічного впливу за індивідуальною й колективною (груповою) формами. Їх основний напрям здійснюється завдяки використанню тренінгових вправ, які передбачають суб'єкт-суб'єктні взаємини, рівноправне спілкування, самостійне мислення неповнолітнього.

Список літератури

1. Амджадін Л., Гончарук О. Суспільні практики та законодавство у сфері правопорушень неповнолітніх: монографія. Київ: «К.І.С», 2011. 184 с.
2. Інновації в роботі з ресоціалізації неповнолітніх, засуджених до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі: методичні матеріали / за

заг. ред. В. П. Лютого. Київ: Державна соціальна служба для сім'ї, дітей та молоді, 2005. 104 с.

3. Караман О. Л. Соціально-виховна робота з неповнолітніми засудженими: навч.-метод. посіб. / Держ. закл.

«Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2014. 378 с.

4. Лютий В. П. Соціально-педагогічна профілактика адитивної поведінки. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2012. № 2. С. 54–61.

5. Седих К. В., Моргун В. Ф. Делінквентний підліток: навчальний посібник з психопрофілактики, діагностики та корекції протиправної поведінки підлітків для студентів психологічних, педагогічних, соціальних, юридичних спеціальностей та інтернів-психологів: 2-е вид., доповнене. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2015. 272 с.

6. Соціально-психологічні та кримінологічні аспекти впливу заходів виховного характеру на формування правової свідомості неповнолітніх: монографія / Г. В. Гребеньков та ін.; Донец. юрид. ін-т Луган. держ. ун-ту внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. Донецьк, 2008. 188 с.

7. Юзікова Н. С. Злочинність неповнолітніх: особливості, сучасні тенденції та заходи запобігання і протидії їй: монографія. Дніпро: Біла К. О., 2016. 510 с.

References

1. Amdzhadin L. & Ghoncharuk O. (2011) *Suspiljni praktyky ta zakonodavstvo u sferi pravoporushenj nepovnolitnikh: monohrafija* [Social practices and legislation in the field of juvenile delinquency: a monograph]. Kyjiv: «K.I.S». 184 s. (in Ukrainian).

2. Ljutogho V. (Eds.) (2005). *Innovaciji v roboti z resocializaciji nepovnolitnikh, zasudzhennykh do pokaranj, ne pov'jazanykh z pozbavlenjam voli: metodychni*

materialy [Innovations in the work on resocialization of minors sentenced to non-custodial sentences: methodological materials]. Kyjiv: Derzhavna socialjna sluzhba dlja sim'ji, ditej ta molodi. 104 s. (in Ukrainian).

3. Karaman O. L. (2014). *Socialjno-vykhovna robota z nepovnolitnimy zasudzhenymy: navch.-metod. posib.* [Social and educational work with juvenile convicts: teaching method. way] / Derzh. zakl. «Lughan. nac. un-t imeni Tarasa Shevchenka». Lughansjk: Vyd-vo DZ «LNU imeni Tarasa Shevchenka». 378 s. (in Ukrainian).

4. Ljutyj V. P. (2012). *Socialjno-pedagoghichna profilaktyka adytyvnoji povedinky* [Socio-pedagogical prevention of additive behavior]. *Socialjna pedagoghika: teorija ta praktyka*. 2012. #2. S. 54–61. (in Ukrainian).

5. Sedykh K. V. & Morghun V. F. (2015). *Delinkventnyj pidlitok: navchalnyj posibnyk z psykhoprofilaktyky, diaghnostyky ta korekciji protypravnoji povedinky pidlitiv dlja studentiv psykhologhichnykh, pedagoghichnykh, socialjnykh, jurydychnykh specialnostej ta interniv-psykhologhiv: 2-e vyd., dopovnene* [Delinquent adolescent: a textbook on psychoprophylaxis, diagnosis and correction of illegal behavior of adolescents for students of psychological, pedagogical, social, legal specialties and interns-psychologists: 2nd ed., Supplemented]. Kyjiv: Vydavnychyj Dim «Slovo». 272 s. (in Ukrainian).

6. Ghrebenjkov Gh. V. (Eds) (2008). *Socialjno-psykhologhichni ta kryminologhichni aspekty vplyvu zakhodiv vykhovnogho kharakteru na formuvannja pravovoji svidomosti nepovnolitnikh: monohrafija* [Socio-psychological and criminological aspects of the influence of educational measures on the formation of the legal consciousness of minors: a monograph] / Donec. juryd. in-t Lughan. derzh. un-tu

vnutr. sprav im. E. O. Didorenka.
Donecjk. 188 s. (in Ukrainian).

7. Juzikova N. S. (2016).
Zlochynnistj nepovnolitnikh: osoblyvosti,
suchasni tendenciji ta zakhody

zapobighannja i protydiji jij: monohrafija
[Juvenile delinquency: features, current
trends and measures to prevent and
combat it: a monograph]. Dnipro: Bila K.
O.. 510 s. (in Ukrainian).

SOCIAL EDUCATION OF JUVENILE OFFENSERS CONVICTED PENALTIES BY NON-IMPRISONMENT

Y. Yu. Plisko

Abstract. *The study helped to find out that the process of organizing the social education of juvenile offenders sentenced to imprisonment by imprisonment is carried out on the basis of the use of: a multilevel complex of social and pedagogical prevention; methods of individual and collective educational work; and also, social and pedagogical rehabilitation of the personality of the child-criminal. The use of crime prevention (at three levels) is aimed at: prevention of deviations of the delinquent nature of the child, the formation of its legal awareness, providing moral and psychological assistance to «difficult» adolescents and their parents; elimination of possible risks of committing an offense and prevention of re-offending by a juvenile who has already been prosecuted. Emphasis is placed on individual educational work, which is defined as the most progressive modern form of social and pedagogical rehabilitation and socialization of difficult children (delinquents, offenders, criminals, etc.). The use of «individual case management» as a separate model of organizing comprehensive assistance to a juvenile offender sentenced to non-custodial punishment is considered. As an example of collective work, a program of social and pedagogical rehabilitation is presented, in which the process of restoring the personality of a juvenile offender has a complex, multidisciplinary nature and is carried out in a healthy society. It is revealed that the correctional and rehabilitation work is carried out taking into account the results of diagnosis, causes and conditions of each juvenile regarding his offense. Therefore, each program is adjusted to each case.*

Key words: *juvenile offenders, prevention, social and pedagogical rehabilitation.*